

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

186 - 4 עמודים

תשובת הגאון מהרש"ם מברעזאן זצ"ל.

א) מקור הדברים דבעינן ס' רבוא
מצויין שם דומיא דדגלי מדבר,
מספר האשכול בשם הגאון.

ב) אין לפרש שיהא ראוי לעבור,
אלא שיהיו עוברים בכל יום וודאי.

ג) מתרץ הקושיא דמעלות בית מרון
האיך אפשר שיעברו שם ס' רבוא בכל
יום.

ד) מתרץ קושיית מהר"י אסאד אמאי
אין מתירין שופר ולולב בזמן הזה דלא
שייך גזירת שמא יעבירנו.

שו"ת מהרש"ם

הלכות עירובין

קכו.

סימן שמ"ה סעיף ז': ...וי"א שכל שאין ס' רבוא
עוברים בו בכל יום אינו רח"ר.

(שו"ת מהרש"ם חלק ג' סימן קס"ח). להרב הגאון
החסיד מו"ה אלימלך שמעון רימאלט ז"ל אבד"ק
חיראב.

מכתבו הניעני ואשר דרש ממני להודיעו חיו"ד
בדבר מה שחידש צה"ל דמציאר צלו"ת ס"י שמי"ה
לצמן הזה ליתא רשות הרבים משום שאין שמים
רבו"א עוברים בכל יום והעלה רז"מ דאין הכוונה
שיעברו בכל יום רק שיהי' גמסר לרבים ליתן בכל

ש"ת מהרש"ם

עם המלמדך ורלייתו מחוס' עירובין ו' ע"ל ד"ה
 כיצד תחת העגלות הוי ג"כ רה"ר משום שהי דרכן
 ללכת ולבוא בלוחו דרך ובודאי לא עברו ס"ר שם
 בכל יום וציוהר ר"ח מעירובין כ"כ ע"כ צ"ל דהל
 המחלקט וכו' למסיק דחייבים עלי' משום רה"ר
 ואפי' עולין בתכל' ואפי' צמעות ביה מרון ומצואר
 צרשיי שהיה שכול קצר ועוברין בלוח"ז בלא שנים
 יחד ואי"ל שיטערו בו ס"ר בכל יום ובזכרונ' שכי"ה
 צ"ל החזומות דנטיין שיהי' ממסר לרבים ועפ"י
 חידש דצוה"י שמתחדש מרבצה הברזל (בבאבן) ורבים
 נוסעים ממלי"מ שוב הוי בכל מקום העיריות שפוצר
 הבלאבן דרך שם כדון רה"ר דממשך הזמן עיברים
 ס"ר עכ"ל והאריך עוד בביאור דברי חוס' דעירובין
 הנ"ל.

ובהנה צנוף כדון א"ס צוה"ז איכא דין רה"ר
 האריך בתשו' צ"ל חל"ה ס"י כ"ו ומה שנתקשה שם
 במ"ש חוס' בשם בה"ג ולא נמלא בבב"ג ונדחק
 להעמיט בלשון בה"ג ד"ו ואנו מלאחי ב"ט האשכול
 ה' יל"ה ס"י ל"ח ח"ל השונה לגאון מי שנפסקה
 לו יל"ה בדרך בשעה א"ס הוא ברה"ר מקום ש"ט
 בו ס' ריבוא בני"א אסור לעטלס עד שחלא שנה
 ואי כרמלית מותר וכו' עכ"ל יבנה"א שם כתב
 שבה נחקררה דעתו כמה שסומכין להקל אחרי
 שהגאונים שדבריהם דברי קבלה פסקו כן [וגם
 מה שהאריך בב"א שם בדעת ר"ח לפי שנתים דף
 ו' הביאו דקשה לר"ח והביא מממ"ק צוה הנה
 מלאחי גם בתניא רבנא ס"י י"ע ח"ג אמנם ר"ח
 ז"ל פירש דכל אלו התכשופין מותרין לדין שאין
 לנו רה"ר גמורה וכו' עכ"ל וכ"ה בפסקי רקנטי ס"י
 ז"א] ומלאחי בספר האשכול שם ה"ל עירובין ס"י
 ס"ד ח"ל רה"ר הוא מקום שרבים עקבו ודחו ט"ז
 אמה ומפולג כולו או מפולג לפחות משער לשער
 ואינו מקורה והגאון כתב שרביבין ס"ר מלויינים שם
 [ואולי ל"ל מזוין שם] דומיא דדגלי מדבר וכו' עכ"ל
 ח"ל סב"ת ס"י ר"י וזכרמניה רחצה במקום שרבים
 רגילין ללך איכה רחצה ע"ז אמה או אין שולטין
 בה ס"ר דומיא דדגלי מדבר וכו' עכ"ל ובס"י רל"ט
 ולדין רה"ר שלנו הוא כרמלית וש"י כמו חצר
 שהרי אין מפולג משער לשער ברוחב ט"ז אמה וגם
 לא שלטו בהו ס"ר והביא כן בשם ר"ח דצוה"י
 כרמלית דינה כחצר וכן כן הדברים שהובאו בחוס'
 שנה ס"ד בשם רבינו פרץ והוא בעל סב"ת.

ורלייתו בש"ת מהר"י אסאד חל"ה ס"י פ"ז
 זאי נימא דצוה"ז ל"כא רה"ר אמאי אין מתירין
 שופר ולולג בשעה דל"ש גזירה שמא יעבירו ברה"ר
 ואין לגזור גלי"א לשומר מל"ה של ח"ה ודווקא ח"ה

קושייתו לפמ"ש החוס' במגנה וסוכה דזה ד"ה
 נקט שמא יוליא מרביי לרה"ר משום דלפעמים
 אין שם חיצו הטלח שלא היטה עקירה רחוביה
 נשם כך יב"י וגם כתבו טעמא דמולאי יו"ט קידם
 הבדלה דחוקטין דהוי רק איסור לרבען ע"ש ח"ב
 צוה"ז ל"כא רה"ר אמאי אין חוקטין בשבת והג"ה
 דדוקא כמה דממשכן ילפינן צעינ דומיא דדגלי מדבר
 אבל מעביר ד"א. הלכתא גמירי לה לכן לא צעינ
 ס"ר ואף דל"ה רח"ה ור"ן גם חייב מעביר משום
 הולאה אבל הרמב"ם אינו סובר כן במ"ש הבב"ג
 ולכן נקט הש"ס שמא יעבירה דמ"מ גם צוה"ז ע"ש
 יבעין סדרתו ב' הכפ"ה לסוכה מ"ג ב"שכ"ב ב' רש"י
 דהא דהמעביר חפץ מזויה לזויה ונמא להוליא דפגור
 היינו רק בהולאה דצעינ דומיא דמשכן בשב"ה
 במעביר ע"ש אבל לדבריו אין יפגום מ"ש הפוסקים
 בדין חכשיעין דל"ג צוה"ז משים ל"כא רה"ר וה"ו
 כי גזירת דמלא שפלא ומתויה הוא מהש"ס העברה
 ברה"ר ומלאחי בש"ת בשמים רח"ש ס"י סג"ט ח"ל
 שאלתי את פי מורי כנמה איסורין הילאה בשעה א"ס
 סומכין על שאין לנו רה"ר עכ"ל ואין לנו לגזור
 כ"כ מעתה למה לא יתירו צ"ד את התקיעה והילג
 בשעה שכל עיקרו אינו אסור אלא שמא יוליא
 או יעבירו והש"ב נ"ו וכו' יעלה ש"ד נ"פ הפכ"ט
 שמים ח"ב א' שיעשה רל"ו עיקר מל"ה מכל ישראל
 אלא שנתחנת מ"ת יתני המלות נעשיתן בלחץ בזמן
 שישבין עליו ולאחר מכן מסרן הכהוב להכמים יודעי
 העתים והם ראו לחזק ציוהר את השעה כי הוא
 היצטר עיקר וחיוב לנו לפיכך כל שאפשר שיבוא
 שום קלקול בזמן מה עקרו אפי' מל"ה כי יש כח צ"ד
 צ"ד ממנו עזר"ל ואי"ך כי הכה"ב מסרו להכמים
 לאחר הגנות ובהם חזק א"ס נעשה א"ס לשקר יבשאלתנו
 נחזור להתיר הנטילה והתקיעה אתו נמזינו לפיכך
 מניחין אותן כמנהגן עכ"ל ונכחורה דבר"י נפלא
 דהא שופר ולולג הם מזויה הגוף ואין הל"ן בלחץ
 כ"ל ואולם הדברים עתיקין למאי למצואר בספרי
 ורש"י ס"י"ט עקב ושמחם את דברי אף לאחר שחגי
 ה"י מלויינים במלות הניחו חילתין דכשיתאזרו לא יב"ו
 חדשים צעיניהם י"ג זה יפלא דהא הם מזויה שבגוף
 והובחן בח"ל כמו בל"י ובתשו' רדב"ז הלך שפי
 ס' שני אלפים קנ"ד נדחק בלמח מהך קרא דמלות
 שבגוף נובגין גם בח"ל ע"ש ואולם ברמב"ן עב"ת
 שם כתב ח"ל וכבר כתבתי פ"י הענין הזה וכו' ולא
 לין מקומו ואולם רמז בזה למ"ש פ"י אהרי ותעמא
 הארץ וכו' ע"ש שהביא דברי הספרי יציאר דעיקר
 שלימות קיים המלות הוא בל"י ול"ה כל הדר בח"ל
 ד"ה א"י א"י א"י ע"ש בחורף ילפ"ו אפשר דגם

שו"ת מהרש"ם

הירושלמי והש"ס דין לא פליגי על הספרי וכוון
 בזמן המקדש בל"י הי דין רה"ר וחקנו שלא יתקנו
 בגבולין בשבת שוב גם בל"י חין לחקוע דכל חיוב
 המלוא בל"י משום עשיית ליונים כשיחזרו לל"י ולכן
 חין לחקוע בשבת שהרי כשיחזרו לל"י יהיו פטורין
 במקום שאין ב"ד ועי' בשו"ת שו"מ מהד"ק ח"א סי'
 ק"א שנשאל ג"כ בקושית הג"ל ודיבר מהא דהוי
 דבר שנגזר זמנין ומלכד מ"ש שם דגם בזמנם במקום
 שיש ב"ד הי' חוקעין אף גם לא הביא חש"י הרדב"ז
 ח"א סי' מ"ז וחש"י בר"א חל"ע סי' מ"א דהיינו
 דמתחלה הי' מנהג בדבר ל"ש כלל זה ואין לשקור
 מנהג בהגם זה דעה הש"ג שהביא המג"א סי' תקל"ג
 ס"ק ח' ועי' בשו"ת גל"י חל"מ סי' קפ"ח אבל לא
 ראה דברו הבש"ר הג"ל ומ"ש בתשו' בש"ר עוד
 דאם נחזור להחיר הנעולה והחקיעה חתי לזולתי
 הוא כעין מה דקו"ל דהיינו דהולד הספק גדאורייתא
 ונתגלגל לדבנן חין להקל וכעין מ"ש המג"א סימן
 קפ"ד בשם רש"י דאם בירך ג' ברכות לריך לברך
 גם בטוב"מ משום דהוי זולו לדבנן.

ומעשה אשיבה אראה מה שהעלה מעבתי"ה דהא
 דכתבו הפוסקים דבעינן שיהיו ס"ר עוברין בכל יום
 דחין הכוונה שיעברו בכל יום אלא שיהי נמסר להם
 וראוי לעבור והנה אף דמלינו לשון חוב בתום סוכה
 י"ג ע"א ד"ה אשה וכו' דבורתה לאו דוקא אלא
 כלומר היתה יכולה לברור וכו' ובימות ל"ז ע"א
 בכבשן וכו' אימא משראי לשקטן בכבשן ובערכת י"ד
 כנף אביו הראוי לאביו וצ"מ ע"ד ע"א משישקטנו
 ע"א צפרדיסות וכו' ראוי לפרדיסות וצכתובות ג'
 ע"צ הכו לה מחמרי דעל בודיא וכו' דחזיה לבדו
 קאמינא ושם ל"ו ע"א מאי ממאנה ראוי למאן
 וצמנחתי עי' ע"צ משפרקה לא פרקה ממש אלא כיון
 שהגיע זמנה לפרוק ושם ל"ג ע"א ראוי לשני סיפין
 קאמר ובי"ב קמ"א ע"א ראוי לירש וכו' ראוי לחון
 וכו' ואף דצכתובות ק"י ע"א במאי דבעי לפרש זה
 גובה ראוי לגבות פריך רבא דחז"ג קתני י"ל דשאי"ה
 דבחדא הוי גובה ממש אבל הנראה דבסחמא לא
 מפרשינן כיו אלא היכי דמפרש הש"ס להדיא דלאו
 דוקא קאמר ויש הכרח לדבר שהרי בכ"מ פ"ג מאיסורי
 מצנה הטי"ו הביא בשם מג"ע לפרש מ"ש הכ"מ
 שם אעפ"י שהן מוקדשין דהיינו ראויין להיות מוקדשין
 כתב עלה דדוחק הוא והן אמת דכ"מ פ"ג מטו"מ
 הי' בואר מ"ש רמב"ם ונפרך היינו שראוי ליפרך
 וגם מלינו במו"ז וי"ד סי' רל"ד סוסיק ג"ה וסיק
 סי"ב במש"ש הטור בעודה תחתיו היינו בראוי להיות
 תחתיו וע"ע במו"ז וי"ד סי' ס"ט סי"ק כ"ה ונה"ך
 שם ובמו"ז סי' קל"ג סק"ז הביא בשם קת' פוסקים

דמ"ש בעל היינו שהי ראוי לבעול מ"מ כיון דיש
 לפרש בפשיטות למה נדחוק א"ע ועוד דבג"ד דקטו
 שיהיו עובדים בכל יום ודאי דחין לפרש כן דלענין
 ראוי חין לשער בכל יום וגם לא הו"ל לסתום אלא
 לפרש ואף דמלשון סה"ת דקטע שיהי שולטין שם
 ס"ר יש קת' סיוע לדבריו אבל מלשון ש"פ ל"ג כן
 יהיו בתשו' הגאון הג"ל קטע שיש שם ס"ר וכו'
 ונראה דלשון סה"ת לאו דוקא שהרי דבריו אמורים
 בתום שבת ס"ד ולא זכר לשון זה ובפרט דבג"ד חין
 זה בגדר ראוי כלל שיעברו ס"ר ציום א' ואם נאמר
 דבמשך אהו זמן יעברו א"כ אהו זמן יתכן לזה
 וגם דבעגלות יתכן שיעברו במשך כמה שנים וגם
 ראויים לבוא בקיבוצן כמה אלפים עגלות כמו שם
 מרכבת הברזל ואין הפרש בין זל"ז.

ובגוף הדבר כבר ישב על מדוכה זו הרב השואל
 בשו"ת צ"ה חל"מ סי' כ"ו וראה לחדש דחין הכונה
 שיכנסו ס"ר אלא שיהא מוכן ומופקר ומחוקק לכך
 שיבואו לשם אנשים מכל העולם והב"א האריך לדחות
 דבריו וביאר דהא דתחת העגלות הי' רה"ר וכחבו
 החום משום שהי דרכם לעבור באותו הדרך היינו
 דכיון שהדגלים היו סמוכים מסביבות העגלות היה
 מלוי שיבואו אלה מפה ואלה מפה וכהי שכתב שיעברו
 ציום א' ס"ר אבל אם אינו מלוי כלל שיעברו ס"ר
 ציום א' אף דבמשך ימים רבים יעברו ס"ר איננו
 בגדר רה"ר ועי' צרעב"א עירובין י"ע במ"ש בש"י
 רש"י דלכ"ע לא בעינן שיהיו דרים בעיר ס"ר אלא
 שיהי הכרכים פתוחים לשם והסוחרים רגילים הרבה
 צשווקים גדולים והוא רוכלת העמים.

ומ"ש ר"מ רח"י מהא דמעלות בית מרוז הנה
 מלאחי בל"ז הי' עירובין רפ"ב סי' קכ"ט אות י'
 אחר שהעלה שם דבעינן שיהי ס"ר בוקעין בו והקשה
 בהא דפריך דף כ"ב ע"א דר"י אדר"י מהא דבין
 הפסין להא דהו"ל ב' בתים והקשה דהו"ל לשנויי
 דוקא רבים שהם ס"ר מצטלי מחילתא משא"כ בין
 הפסין לא עברו ששים רבוא ותיך דלענין ביטול
 מהלואה אפי' אינם ס"ר מצטלי מחילתא וכן אף
 דלענין רה"ר צטיון רובע ע"ז אמה ובין הפסין
 לא הי' אלא י"ג ושלש אמה אפי' בעלו מחילתא
 ע"ש באורך וא"כ לפ"ז א"ש הא דמעלות בית מרוז
 שהיו למעלה הי' רובע ע"ז אמה וס"ר עוברין אלא
 שהי מסביב מחילתא מקום המעלות וכיון דרבים
 בוקעין בו אף דהוי בפחות מס"ר מ"מ בעלו המחילתא
 וממילא יש לו דין רה"ר שצב"בו.

וכן אמת דהמג"א סוסי' שם"ג כתב דלפטר
 דלענין ביטול מחילתא צטיון שיהי ס"ר בוקעין אבל
 לא ראה דבריו הא"ז הג"ל ואלו ס"ל להמג"א דדוקא

ש"ת פהרש"ם

ר"י הו"י כן אצל לדין דאין רבים מצטלים מחילה זכ"ה"א חף דמחילה זכ"ה"א גם לדין מצטלי מחילה ש"י החוס' מי"מ צעינ דוקא ס"ר אצל ל"ע שמדברי תוס' נראה לדין זכ"ה"א רבנן מודים לדרי' ושו"ה כמו לר"י במחילה זכ"ה"א ועל כל פנים לר"י ודאי הו"י ין וכמ"ס הא"ז הבי"ל וא"כ א"ש גם הא דמעלות יוח מרון וחדע שברי גש' כל הפוסקים הבי"ל צעינ רב"ר שיהי רוחב ט"ז חמה יכרי מעלות בית מרון הו קפריס עד שלא ה"י אפשר לעבור רק אדם יחיד א"ך הבי"ל דין רב"ר וכבר הבאחי לשון האשכנז בשם תוס' ולשון סה"ת דחרתי בעינן רוחב ט"ז חמה וגם פ"ר בוקטין ובע"כ כמ"ס ו"ל א"ך הו"ה נמנע"ה"ה גם לפי דעתו הא דמעלות בית מרון כיון זכ"ה"א צעינ רב"ר שיהי רוחב ט"ז חמה ואם חלני יעשו דבחדא סגו וכבר נתבאר דניחא.

ולכן לעי"ד א"ך שום הכרה מזה נדחות דברי זכ"ה"א וכל עיר שאין מלוי שיטברו בה ס"ר ביום אי א"ך לה דין רב"ר וצפרע שאין בדרכים שג מרכבה הצרול רוחב ט"ז חמה וגם צעינ שיהי הדרך צעיר צפולש משער לשער וליכא.

צריך צ"ע לעירובין דף ו' ע"ה בתוס' ד"ה י"ד וכו' שהעלה דדוקא צעיר צעינ ס"ר בוקטים בכל יום ולא בדרך רב"ר מעיר געיר ומח"ט היו העגלות רב"ר תחתיהן וביניהן ע"ש היטב וע"י ח"י הר"ן לשבח ג' ע"כ ד"ה"ה כ"ן וכ"י בשם הרא"ה ז"ל אי"ג אפשר דבארתו זמן אפי' שאר מדבריות שהי"ל דרך לאותו מדבר הו"ו רב"ר דאע"ג דפירש"י וצ"ה"ג דל"ה רב"ר ח"ה של ס"ר לאו דצעינ ס"ר אלא שיש כ"ן דרך לס"ר כנימ"ר שיהיו רגילים לילך שם חנשים רבים חדיר כס"ר וכ"ן הו"י הו"י שיערות מלוי"ה של ס"ר ואע"פ"י שלא היו כולם כ"ן בדרך כאחד עכ"ל אצל מדברי הפוסקים ל"י כן.

קבו.

סימן שמו"ה סעיף י"ב: ... אבל אם עומד ברה"י לכו"ע דינו ברה"י.

(ש"ת מהרש"ם חלק ד' סימן א'). להרב הגאון המפורסם וכו' מוהר"מ ג"י אריק אבד"ק יאזלאוויץ.

מכתבו הגיעני... ובדבר מה שתמה רו"מ ע"ד רמ"ה חו"ה סוסי' שמי"ה שהעתיק ד' בה"מ וכו' דברה"י ל"ש מקום פטור וע"ז חמה מתוס' עירובין כ' ורש"י שם ל"ע שהקשו בה"א דלא יעמוד אדם ברה"י ויסתה ברה"ר וכן להיפוך ומוקי לה בחפלים הלריכים לי דתיפוק לי דבלא"ה מטייל מרה"ר לרה"י

וח"י בשם רש"י דמשקין נתון צחוק פ"ו וכו' מקום פטור וברי החס' נקט גם עומד ברה"ר ושותה ברה"י וק"י ג"כ ק"ו הבי"ל ו"ל ג"כ כתי' רש"י ותוס' ומוכח דגם ברה"י איכא מקום פטור, והוא ק' עלומה.

חמס המטיין בלשון רש"י ותוס' ימלא הנקטו רק מטיילי מרה"י לרה"י וחלום בלחמ הא דמוקי בכה"ג דחפלים לריכים זו היינו רק משום דלא אח"י מחנית' כרצנן ומוקי בחפלי' הלריכים ואחי' ככ"ע וע"ז הקשו רש"י ותוס' דבלא"ה אסור לכו"ע ואחי' כרצנן וחי' דהוי מקום פטור וא"כ אי איכא טעמא דמקום פטור בסיפא דעומד ברה"י ושותה ברה"ר שפיר נקיי"מ דהילכך הש"ס נלוקמי בחפלים הלריכים משום הך בבל אצל ברישא שפיר י"ל דבלא"ה חייב לכ"ע דהוי מוליא מרה"י לרה"ר וכדברי בה"מ ורמ"ה וח"ש ולקיי"מ. וגם בלא"ה י"ה ובהכרח כן דהא הרשב"ה ובר"ן בשבת ה' הביאו בשם הראב"ד דאין אדם חולק רשות לעלמו ול"ה רב"י וג"ה כרמליה ולא מקום פטור והכריחו כן מהש"ס שם ולכאורה ק' לפ"ז א"ך ח"י רש"י ותוס' דפ"ו הו"י מקום פטור וחלום כבר כ' הרשב"ה שם לעיל מינה דלמעלה מי' חף דאין אדם חולק רשות מי"מ לא גרע מאוי"ר רב"ר למעלה מי' דהוי מקום פטור ע"ש אי"כ א"ש דפ"ו שהיא למעלה מי' שפיר הו"י מקום פטור אצל צפ"ו ברה"י הרי רב"י עולה עד לרקיע ובעל"ל כמ"ס.

אצל ממה שהקשו בתוס' אח"כ מבה דידו דלא אחי לידו חיו"ב חמ"ה נראה דגם למטה מי' הו"י מקום פטור ונראה מזה דלא ס"ל כהראב"ד הבי"ל וע"י בירושלמי פ"ה דשבת דף ב' ע"ה ואפשר שלא יעשה בינו ובין הכותל כרמליה ובק"ע פ"י דהאדם עלמו נעשה כרמליה ומוכח דלא כהראב"ד אצל לפמ"ס במהרש"פ שם לקיי"מ ע"ש. וע"י ברמב"ם יר"ש פ"ה דטברות מי' דמבואר דס"ל דאדם חולק רשות לעלמו והו"י רב"י ו"ל"ע ממה משניות דשבת דפ"ע צב"ב"ב א"ה ידו ונתן ליד עני וכו' ומכא דהוליא צפ"ו וגם לפ"ז המעטל ד"ה ברה"ר לא יתחייב ע"י שבת ע' בסוגי' דבורח והמגביה חפ"ן ברה"ר יתחייב גם צחוק ד"ה ובהנה רבות וגם יכ"י אסור לרוק ברה"ר וצ"ע דדוקא לענין טומאה הו"י כן ולא לענין שבת ו"ל"ע. גם בעירוני דאי נימא דאדם רב"י יכ"י אסור להשתין ברה"ר.

ומ"ס לתמוה ע"ד ריטב"ה עירובין כ"ב בשם רמב"ן דצעינ רוחב עלמו חו"ך מחילות דל"כ ל"ה רב"י ותמה דל"כ צעירות גדולות שהעירוב לה"פ רחוק מאוד ואינו נראה כלל לא יכ"י לו דין רב"י לעי"ד בנות הריטב"ה רק לאפוקי מקום פרוץ